

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAVITSEMISLIIKKEIDEN TOIMINNAN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA TARTUNTATAUDIN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI ANNETUN ASETUKSEN 5 §:N MUUTTAMISESTA

1 Tausta ja valmistelu

Tartuntatautilain 28.2.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (727/2020) säädetään ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös rajoittaa ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärää sekä aukiolo- ja anniskeluaikaa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Edellä mainitun säännöksen nojalla säädetyn 15.12.2020 saakka voimassa olevan ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (728/2020, muut. 750/2020 ja 815/2020) 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta maakunnittain ja ravintolatyypeittäin.

Sosiaali- ja terveysministeriön hybridistrategian toteuttamista koskevan toimintasuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:26) mukaan COVID-19-epidemian tilannekuva jaetaan kolmeen vaiheeseen: perustasoon, kiihtymisvaiheeseen ja leviämisvaiheeseen. Toimintasuunnitelmassa esitetään periaatteet, joiden mukaisesti alueelliset ja valtakunnalliset suositukset ja rajoitukset tulee eri vaiheissa kohdentaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Suositus- ja rajoitustoimenpiteiden käyttö edellyttää kokonaisvaltaista arviota, jossa päätöksiä punnitaan epidemiologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten suhteen sekä suhteessa perusoikeuksiin.

Sen jälkeen, kun leviämisvaiheessa ollut Pohjanmaan maakunta määriteltiin aiemmin marraskuussa 2020 takaisin kiihtymisvaiheeseen, maassa ei ole ollut leviämisvaiheessa olevia maakuntia. Anniskelu- ja aukiolorajoitukset jakautuvat nykyisin asetuksen 5 §:ssä perustasolla olevien maakuntien ja kiihtymisvaiheessa olevien maakuntien rajoituksiin.

Jo aiemmin syksyllä lisääntyneiden COVID-19-tapausten määrä lähti viikon 47 aikana (16.11.-22.11.2020) yhä jyrkempään nousuun. Viikolla 47 on todettu jo yli 2 200 tapausta (tieto päivitetty 23.11.). Viikon 47 tapausmäärä tulee vielä rekisteriviiveiden vuoksi nousemaan.

Uusia tapauksia on todettu päivittäin keskimäärin 400 tapausta, kun loka-marraskuussa viikoilla 42-46 tapauksia todettiin päivittäin keskimäärin noin 180-220. Epidemiatilanne on heikentynyt huomattavasti etenkin Uudenmaan alueella, jossa tartuntoja todetaan tällä hetkellä määrällisesti eniten. Uudenmaan maakunnassa uusia tapauksia todettiin viikolla 47 (ajalla 16.11.-22.11.) yhteensä 1 533, kun edellisellä viikolla 46 (ajalla 9.11.-15.11.) tapauksia todettiin 993. Valtaosa uusista tartunnoista raportoidaan siis Uudeltamaalta.

Asetusehdotus on epidemiatilanteen muututtua valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Uudenmaan maakunnan epidemiologisen tilanteen määrittely on perustunut Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueellisen koordinaatioryhmän näkemykseen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausuntoon. Muita lausuntoja ei ole pyydetty, mutta valmistelun yhteydessä on huomioitu aluehallintoviraston ja poliisin välittämät tiedot sekä kuultu erillisessä kokouksessa Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n esittämät näkemykset.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

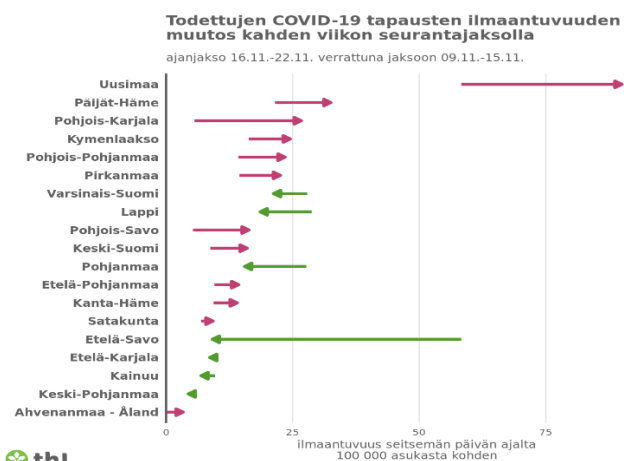
2 Nykytila ja sen arviointi

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (728/2020) 5 §:n aiemman 1 momentin mukaan leviämisvaiheessa olleessa Pohjanmaan maakunnassa sijaitsevassa ravitsemisliikkeessä alkoholijuomien anniskelu oli lopetettava viimeistään kello 22 ja liikkeen sai pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 24:stä kello 23:een.

Tämän momentin kumoamisen jälkeen pykälän nykyisen 1 momentin mukaan Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan tai Pohjanmaan maakunnassa sijaitsevassa ravitsemisliikkeessä alkoholijuomien anniskelu on lopetettava viimeistään kello 22. Liikkeen, jonka pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, saa pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 24:stä kello 23:een, ja muun liikkeen mainitussa maakunnassa kello 1:stä kello 24:ään.

Pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi muita maakuntia koskevista rajoituksista ja 3 momentissa anniskelun aloittamisajasta.

18.11.2020 päivitettyjen tilannearvioiden jälkeen Uudenmaan alueellinen koordinaatiotyöryhmä on 19.11.2020 todennut pääkaupunkiseudun kuntien olevan epidemian leviämisvaiheessa, ja muun Uudenmaan olevan edelleen kiihtymisvaiheessa. Tätäkin uudempien tietojen (-22.11.2020) mukaan Uudenmaan epidemiatilanne huononee edelleen:

Koordinaatioryhmä on julkistanut pääkaupunkiseudulle laajoja suositus- ja rajoitustoimia, joihin pääkaupunkiseudun ulkopuoliset Uudenmaan kunnat ovat laajasti yhtyneet. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 20.11.2020 kieltänyt yli 20 hengen yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset sisätiloissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella 23.11.-13.12.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on sosiaali- ja terveysministeriölle 23.11.2020 toimittamassaan lausunnossa katsonut, että edelleen kiihtyneen epidemiatilanteen johdosta ja huomioiden Uudenmaan maakunnan sisäinen liikkuvuus, ravitsemisliikkeiden tulisi koko Uudenmaan maakunnan alueella noudattaa leviämisvaiheen määrityksiä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri on 23.11.2020 siirtynyt täysvalmiuteen, koska vakavan häiriötilan määritelmä täyttyy ja piirin sairaaloissa valmistaudutaan koronaviruspotilaiden määrän kasvuun.

Poliisi ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto ovat pääkaupunkiseudulla lisäksi raportoineet sellaisesta ravitsemistoiminnasta, jossa ravitsemisliikkeet täyttyvät asiakkaista uudelleen ”yökahviloina” kello 24:n jälkeen. Sekä poliisin että aluehallintoviraston havaintojen mukaan liikkeisiin on ollut huomattavan pitkiä jonoja, osa asiakkaista on ollut päihtyneitä ja eri ravitsemisliikkeiden asiakasmäärät ovat olleet kymmeniä ja satoja asiakkaita. Mainittu toiminta on johtunut siitä, että ravitsemisliikkeiden aukioloaika on rajoitettu vain siten, että liike tulee pitää suljettuna yhden tunnin vuorokaudessa (esimerkiksi kello 23-24).

Vaikka tartuntataudin leviämisen estämiseksi rajoitettuja asiakaspaikkamääriä ja anniskeluaikoja noudatettaisiin, uudenlainen ”yökahvila”-toiminta muodostaa erittäin suuren riskin koronavirustaudin leviämiseksi suuriin ihmisjoukkoihin. Parin viikon aikana havaitusta toiminnasta ei ole syntynyt tiedossa olevia tartuntoja tai joukkoaltistumisia, mutta erityisesti Uudellamaalla paheneva epidemiatilanne edellyttää sen varmistamista, että riskialtis toiminta lopetetaan ennen kuin se yleistyy lisää epidemian samanaikaisesti levitessä. Jos kyseinen toiminta yleistyy muissa maakunnissa, tilanteeseen on valmius vastata epidemiatilanteen mukaisesti asetusmuutoksella.

Tilanteessa, jossa COVID-19-epidemia leviää uudelleen koko maassa ja erityisesti väkirikkaimman Uudenmaan maakunnan alueella, tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä käyttää kyseisellä alueella tartuntatautilain 58 a §:ssä tarkoitusta varten säädettyä täyttä asetuksenantovaltuutta.

Rajoitusten tulee tartuntatautilain 58 a §:n 4 momentin mukaan olla välttämättömiä myös sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat. Edellä mainitut ”yökahvila”-toimintaa harjoittavien ravitsemisliikkeiden pääasiallinen ravitsemistoiminta on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia. Tältä osin voidaan arvioida, riittäisivätkö vain sellaisia ravitsemisliikkeitä koskevat rajoitukset lopettamaan riskialttiin toiminnan. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan, jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kuitenkin kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Kun mainittua ”yökahvila”-toimintaa esiintyy kello 24:n ja 6:n välisenä aikana, ravitsemisliikkeen pääasiallinen toiminta ei varsinaisesti ole anniskella alkoholijuomia. Merkittävä osa tuloista saattaa tulla esimerkiksi pääsymaksutuloista ja muiden virvokkeiden kuin alkoholijuomien myynnistä. Tämän vuoksi aukioloaikarajoituksen on välttämätöntä ainakin tässä vaiheessa ja edellä mainittuna vuorokaudenaikana koskea myös muita kuin alkoholijuomien tarjoamiseen keskittyviä ravitsemisliikkeitä.

3 Ehdotetut muutokset

Uudenmaan maakunnassa oleva epidemiatilanne edellyttää suuren väestömäärän ja väestön liikkuvuuden johdosta leviämisvaiheen rajoitusten pikaista käyttöönottoa.

Anniskelu tulisi ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan Uudellamaalla lopettaa edelleen kello 22. Kaikkien ravitsemisliikkeiden tulisi sulkeutua ravitsemistoiminnan asiakkailta kello 23. Ravitsemisliikkeen saisi avata uudelleen vasta kello 5 eli edellä mainittu ”yökahvila”-toiminta ei enää olisi mahdollista.

Nykyiset muita maakuntia ja anniskelun aloitusaikaa koskevat momentit siirtyisivät siten pykälässä muutoksitta 2–4 momenteiksi.

Aukioloaikarajoitukset eivät koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- ja ilma- aluksessa eivätkä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 26.11.2020.

4 Vaikutukset

Tartuntatautilaissa tarkoitettujen ravitsemistoiminnan väliaikaisten rajoitusten taloudellisia ja muita vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksissä HE 72/2020 vp ja 139/2020 vp.

Alueen epidemiatilanteen mukaan säädettävien rajoitusten on tarkoitus vähentää ihmisten sosiaalisia kontakteja sellaisissa tiloissa ja tilanteissa, joissa koronavirustaudin on todettu leviävän tehokkaasti. Käytännössä leviämisvaiheessa olevan Uudenmaan alueella kontaktien rajoittamisen tarve on suurin ja tätä vaikutusta on myös tavoiteltu.

Kiihtymisvaiheessa ja leviämisvaiheessa sovellettavien anniskeluaika- ja aukioloaikarajoitusten välillä ei ole ollut merkittävää eroa, mutta Uudellemaalle ehdotetun erityisen aukioloaikarajoituksen myötä asetuksella olisi jatkossa myös merkittävämpiä taloudellisia vaikutuksia. Kello 5:een saakka jatkuvalla kiinniolla kiellettäisiin maakunnassa paitsi edellä mainittujen ”yökahviloiden” toiminta, myös muunlainen yöllä tapahtuva ruuan ja juoman tarjoilu ravitsemisliikkeessä. Varsinaisia aamuyöllä kello 24:n ja 5:n välisenä aikana auki olevia yökahviloita ja pikaruokapaikkoja ei merkittävien anniskeluaikarajoitusten johdosta Uudellamaalla ole montaa, mutta niiden toiminta rajoittuisi säännöksen voimaantulon jälkeen aamuyön tunteina noutoannosten myyntiin. Uudenmaan maakunnassa käyttöön tulevien ihmisten liikkuvuutta ja sosiaalisia kontakteja koskevien suositusten ja rajoitusten johdosta asiakkaiden määrä ei todennäköisesti olisi muussa kuin edellä mainitussa uudenlaisessa yöravintolatoiminnassa ilman ehdotettuja rajoituksiakaan merkittävä. Polttonesteiden jakeluasemien yhteydessä toimivien ravitsemisliikkeiden aukioloaikoja rajoitukset eivät tartuntatautilain 58 a §:n 7 momentin mukaan koskisi lainkaan.